

Avrupa'da ve Avrupa'yla Birlikte Almanya

Helmut Schmidt'in 4 Aralık 2011'de Berlin'deki
SPD Kurultayında Yaptığı Konuşma

HELMUT SCHMIDT
Aralık 2011

Sevgili Arkadaşlar, Hanımlar ve Beyler!

İzninizle kişisel bir notla başlamak istiyorum. Sigmar Gabriel, Frank-Walter Steinmeier ve partim benden bir kez daha konuşma yapmamı rica ettiklerinde, bundan 65 yıl önce Loki'yle beraber yerde dizlerimizin üstünde Hamburg-Neugraben'daki SPD için davet afişlerini yaptığımı anımsadım. Kuşkusuz şunu da belirtmek durumundayım: Yaşım dolayısıyla ben artık tüm parti politikaları açısından iyi ve kötünün ötesine ulaşmış durumdayım. Epeydir benim ilgi alanımın birinci ve de ikinci sırasında Avrupa'nın birleşmesinin vazgeçilemez çerçevesinde ulusumuzun aldığı rol ve görevler yer alıyor.

Ayrıca bu konuşma kürsüsünü, ulusunun yaşadığı büyük facianın ortasında bize ve bütün Avrupalılara hukuk devleti, liberal ve demokratik yönetime dair yol gösterici bir örnek sunan Norveçli komşumuz Jens Stoltenberg'le paylaşmaktan da mutluluk duyuyorum.

Artık oldukça yaşlı biri olarak, insan doğal olarak uzun zaman diliminde düşünüyor – hem tarihte geriye doğru, hem de ileriye, umut edilen ve amaçlanan geleceğe doğru. Ama yine de geçtiğimiz günlerde bana yöneltilen oldukça basit bir soruya net bir yanıt veremedim. Wolfgang Thierse bana şunu sordu: "Almanya artık ne zaman normal bir ülke olacak?" Şöyle yanıtladım: Öngörülebilir bir zamanda Almanya «normal» bir ülke olmayacak. Çünkü bunun karşısında devasa, aynı zamanda benzeri olmayan tarihsel sorumluluğumuz durmaktadır. Ve ayrıca bunun karşısında, çok küçük ama çok çeşitli ulus devletlere bölünmüş kıtamız içinde demografik ve ekonomik olarak aşırı üstünlükteki merkezi konumumuz bulunmaktadır.

Bu söylenenlerle birlikte konuşmamın karmaşık konusunun tam ortasına gelmiş bulunuyorum: Avrupa'da, Avrupa'yla birlikte ve Avrupa için Almanya.

Avrupa Bütünleşmesinin İtici Güçleri ve Kökenleri

Yaklaşık 40 ulus devletinin birkaçında –örneğin İtalya'da, Yunanistan'da ve Almanya'da– ulus bilinci belli bir gecikmeyle ortaya çıkmış olsa da, her yerde ve tekrar tekrar kanlı savaşlar yaşanmıştır. Bu Avrupa tarihi –Orta Avrupa'dan bakıldığında– çevre ile merkez ya da tersinden merkez ile çevre arasında neredeyse bitmez tükenmez bir mücadeleler dizisi olarak kavranabilir. Bu esnada merkez daima belirleyici bir savaş alanı olarak kalmıştır.

Avrupa'nın merkezindeki egemenler, devletler ve halklar zayıfladıklarında, komşuları da çevreden zayıf merkeze doğru hücum etmişlerdir. En büyük ilk yıkım ve görece en büyük insan hayatı kaybı, asıl olarak Alman topraklarında gerçekleşen ve 1618'den 1648'e dek süren birinci Otuz Yıl Savaşı'nda olmuştur. Almanya o zamanlar salt bir coğrafi kavramdı, çok kesin çizgileri olmayan, daha çok Almanca konuşulan bölgeleri tarif ediyordu. Daha sonraları [buralara] Fransızlar XIV. Louis ve tekrardan Napolyon komutasında geldiler. İsveçliler ikinci kez gelmediler, ama İngilizler ve Ruslar –son defasında Stalin komutasında– birçok kez gelmişlerdi.

Ama Avrupa merkezindeki hanedanlar ya da devletler güçlü olduklarında –ya da kendilerini güçlü hissettiklerinde!– ise tersi yönde çevreye doğru hücum etmişlerdir. Bu durum, aynı zamanda fetih seferleri olan, Haçlı Seferleri için de geçerlidir, ki bunlar sadece Küçük Asya ve Kudüs istikametine değil, aynı zamanda Doğu Prusya ve bugünkü üç Baltık Devleti istikametineydi. Bu, Yeni Çağ'da Napolyon'a karşı savaşta – ve Bismarck'ın 1864, 1866, 1870/71'deki üç savaşında da söz konusu olan bir durumdur.

Aynı şey [merkezden çevreye hücum] her şeyden önce 1914'ten 1945'e süren ikinci Otuz Yıl Savaşı için geçerlilik taşır. Bu durum özellikle Hitler'in kuzey kutbuna kadar, Kafkasya'ya kadar, Yunan Giriti'ne, Güney Fransa'ya ve hatta Libya-Mısır sınırını yakınındaki Tobruk'a kadar uzanan saldırıları için de söz konusudur. Almanya'nın neden olduğu Avrupa'nın felaketi Avrupa Yahudilerinin felaketini ve Alman ulus devletinin felaketini de kapsar.

Ama daha önceleri Polonyalılar, Baltık Ulusları, Çekler, Slovakyalılar, Avusturyalılar, Macarlar,

Slovenyalılar ve Hırvatlar bu küçük Avrupa kıtasındaki jeopolitik merkezi konumlarından dolayı yüzyıllardır acılara maruz kalmakla, Almanların kaderini paylaşmışlardı. Başka bir deyişle: Biz Almanlar, merkezi güç olmamızdan ötürü defalarca diğerlerinin acı çekmesine neden olduk.

20. yüzyılın ilk yarısında ulusların bilincinde önemli bir rol oynamış olan toprak taleplerine dair çatışmalar, dile ve sınıra dair anlaşmazlıklar, günümüzde –en azından biz Almanlar için– büyük ölçüde fiilen anlamlarını yitirmişlerdir.

Avrupa uluslarındaki kamuoyu bilincinde ve kamuya sunulan görüşlerde ortaçağ savaşlarına dair bilgi ve bellek büyük oranda kaybolmuşken, 20. yüzyılın iki dünya savaşına ve Alman işgaline ilişkin bellek alttan alta hâlâ baskın bir rol oynamaktadır.

Biz Almanlar için, Almanya'nın hemen hemen bütün komşularının –ve ayrıca bütün dünyadaki Yahudilerin hemen hepsinin– Yahudi kıyımını ve Alman işgali sırasında çevre ülkelerdeki yaşanan kötülükleri anımsamaları, bana oldukça önemli görünüyor. Biz Almanlar, neredeyse tüm komşularımızda bulunan ve muhtemelen birçok kuşak boyu sürecek olan Almanlara karşı saklı kuşkunun yeterince farkında değiliz.

Sonra gelen Alman kuşakları da bu tarihsel yükü yaşamak zorunda. Ve günümüzün kuşakları şunu unutmamalıdır: 1950'de Avrupa bütünleşmesini başlatan şey, Almanya'nın gelecekteki gelişmesi karşısında duyulan güvensizlik olmuştur.

Churchill 1946'da Zürih'te yaptığı büyük konuşmasında Fransızları Almanlarla iyi geçinmeye ve onlarla birlikte Avrupa Birleşik Devletleri'ni kurmaya çağırırken iki saikle hareket ediyordu: birincisi, tehdit olarak görülen Sovyetler Birliği karşısında ortak savunma –ikincisi de Almanya'yı büyük bir Batı birliğine bağlama. Çünkü Churchill Almanya'nın gelecekte yeniden güçleneceğini önceden görüyordu.

1950'de, Churchill'in konuşmasından dört yıl sonra, Robert Schuman ve Jean Monnet Batı Avrupa ağır sanayisinin birleşmesi için Schuman-Planı'yla ortaya çıktıklarında, buradaki saik aynıydı: Almanya'yı [Batı'ya] bağlama saiki. Charles de Gaulle on yıl sonra Konrad Adenauer'a barış elini uzattığında, yine aynı saikle hareket etmişti.

Bütün bunlar, olası olarak görülen ve aynı zamanda korkulan Almanya'nın gücünün gelecekte gelişimine ilişkin gerçekçi bir bakış açısına dayanıyordu. 1950/52'lerde, o zamanlar Batı Avrupa'yla sınırlı olan Avrupa bütünleşmesinin başlangıcını oluşturan şey, ne 1849'da Avrupa'nın birleşmesi çağrısında bulunan Victor Hugo'nun idealizmi, ne de başka bir idealizm idi. O zamanın Avrupa ve Amerika'sının ileri gelen devlet adamları (burada şu adları anmak isterim, George Marshall, Eisenhower, keza Kennedy, özellikle ama Churchill, Jean Monnet, Adenauer ve de Gaulle ya da Gasperi ve Henri Spaak) kesinlikle bir Avrupa idealizminden değil de, o zamana kadar ki Avrupa tarihi bilgisinden hareket ediyorlardı. Onlar, çevre ile merkez Almanya arasındaki savaşın bir devamından kaçınmanın gerekliliğine ilişkin gerçekçi bir bakış açısını temel alıyorlardı. Her kim, hâlâ temel bir öge niteliği taşıyan bu başlangıç saikini anlamamışsa, Avrupa'nın halihazırda yaşadığı oldukça tehlikeli krizin üstesinden gelebilmek için kesinlikle gerekli olan bir önkoşuldan yoksun demektir.

1960'lı, 70'li ve 80'li yıllarda o zamanki Almanya Federal Cumhuriyeti ekonomik, askeri ve siyasal ağırlığını artırdıkça, Avrupa bütünleşmesi Batı Avrupalı devlet yöneticilerinin gözünde, Almanların bir kez daha tahakküm politikasının baştan çıkarılıcılığına kapılma olasılığına karşı giderek artan bir sigorta işlevi kazandı. Örneğin 1989/90 yıllarında Margaret Thatcher'ın veya Mitterand'ın yahut da Andreotti'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan iki Alman devletinin birleşmesine dair başlangıçtaki dirençleri, açıkça küçük Avrupa kıtasının merkezindeki güçlü bir Almanya'dan duydukları endişeye dayanıyordu.

Konuşmamın burasında izninizle kısa bir kişisel ara söz söylemek istiyorum. Jean Monnet'yi ilk olarak Monnet'nin "Pour les États-Unis d'Europe" Komitesi'ne katıldığımda dinledim. 1955 yılıydı. Benim için Jean Monnet hayatımda tanıdığım en uzak görüşlü Fransızlardan biri oldu – ayrıca bütünleşme konusundaki bu uzak görüşlülük, onun Avrupa bütünleşmesinde adım adım ilerleme anlayışında kendisini gösteriyordu.

İşte o zamandan beri, idealizmden değil de, Alman ulusunun stratejik çıkarı anlayışından dolayı Avrupa bütünleşmesinin bir yandaşı, Almanya'nın [bu birliğe] bağlanması taraftarı oldum ve hâlâ da öyleyim. (Bu beni çok saygı duyduğum Genel Başkan Kurt Schumacher'la, onun için hiç de önemli olmayan,

ama o zamanlar savaştan dönen daha 30 yaşındaki biri olan benim için, oldukça ciddi bir tartışmaya sokmuştu.) Bu durum 1950'li yıllarda o zamanın Polonya Dışişleri Bakanı olan Rapacki'nin planlarını onaylamama yol açtı. Daha sonra 60'lı yılların başlarında resmi Batı stratejisi olan nükleer-stratejik misilleme stratejisine karşı bir kitap yazdım – bu, o zamanlar olduğu gibi şimdi de bağlı olduğumuz NATO'nun devasa Sovyetler Birliğine yönelik bir misilleme tehdidiydi.

Avrupa Birliği gereklidir

1960'lı yıllarda ve 1970'lerin başlarında de Gaulle ve Pompidou Almanya'yı bağlayacak Avrupa bütünleşmesini devam ettirdiler – ama kendi devletlerini de kayıtsız şartsız bu sürece bağlamak istemiyorlardı. Daha sonraları Giscard d'Estaing ile benim aramdaki iyi ilişki Fransız-Alman işbirliğini ve Avrupa bütünleşmesinin devamını getiren bir dönem oldu, ki bu dönem 1990'ın ilkbaharından sonra Mitterand ve Kohl arasında da başarılı bir biçimde devam ettirildi. Aynı zamanda 1950/52'den 1991'e kadar Avrupa topluluğuna üye ülkelerin sayısı adım adım altıdan on ikiye yükseldi.

Jacques Delors'un (o zamanlar Avrupa Komisyonu Başkanı) kapsamlı önçalışmaları sayesinde Mitterand ve Kohl 1991'de Maastricht'te, bu tarihten on yıl sonra 2001'de somutlaşan, Avro para birimini ilan ettiler. Bunun altında yatan şey yine Fransızların çok güçlü bir Almanya karşısında duydukları endişeydi – daha doğrusu: çok güçlü bir Alman-Markı karşısındaki endişeleriydi.

Bu arada Avro dünya ekonomisinin ikinci önemli para birimi oldu. Bu Avrupa para birimi şimdiye kadar iç ve dış ilişkilerde Amerikan dolarından daha istikrarlıdır – ve Alman-Markı'nın son on yılına göre daha istikrarlı olmuştur. "Avro'nun krizi" denilen şey üzerine konuşulan ve yazılanlar medyanın, gazetecilerin ve siyasetçilerin düşüncesiz boş laflarıdır.

Ama Maastricht 1991/92'den beri dünya kendisini muazzam bir şekilde değiştirdi. Doğu Avrupa'da ulusların kurtuluşunu ve Sovyetler Birliği'nin çöküşünü yaşadık. Önceden toptan "Üçüncü Dünya" olarak adlandırılan Çin, Hindistan, Brezilya ve diğer "gelişmekte olan ülkeler" in olağanüstü yükselişine tanık olmaktayız. Aynı zamanda dünyanın büyük bölümünün reel ekonomileri kendilerini "kü-

reselleştirdiler”, daha açık bir ifadeyle: Dünyadaki devletlerin hemen hepsi birbirlerine bağımlı hale geldiler. Bu arada, özellikle küreselleşmiş finansal piyasa aktörleri tümüyle kontrol dışı kalan bir güç elde ettiler.

Ama aynı zamanda insanlık –neredeyse fark edilmeden– aşırı bir artışla 7 milyar insana ulaştı. Ben doğduğumda, bu sayı henüz 2 milyardı. Bütün bu muazzam değişikliklerin Avrupa halklarına, onların devletlerine ve refahlarına çok büyük etkileri oldu!

Öte yandan bütün Avrupa ulusları gittikçe yaşıyor – ve her yerde vatandaşlarının sayısı gittikçe düşmekte. 21. yüzyılın ortasında yeryüzünde tahminen 9 milyar insan yaşıyor olacak ve bu esnada Avrupa uluslarının toplamı dünya nüfusunun sadece yüzde 7'sini oluşturacak. 9 milyarın yüzde 7'si! 1950 yılına kadar Avrupalılar iki yüzyıldan daha fazla bir süre dünya nüfusunun yüzde 20'sini oluşturuyorlardı. Ama 50 yıldan bu yana biz Avrupalılar azalmaktayız – sadece mutlak sayıda değil, daha çok özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika'ya oranla da. Aynı şekilde Avrupalıların gayrisafi küresel hasıladaki payı da düşmektedir, yani bütün insanlığın değer üretimindeki payı. Bu pay 2050'ye kadar yüzde 10'a inecek; oysa ki bu oran 1950'de yüzde 30 civarındaydı.

2050'de Avrupa uluslarının her biri dünya nüfusunun yüzde 1'inden daha küçük bir kısmını oluşturacak. Bu şu anlama gelmektedir: Eğer biz Avrupalılar dünya için bir anlam ifade etmek istiyorsak, bu ancak bir birlik halinde mümkündür. Çünkü tek tek devletler olarak –bu ister Fransa, İtalya, Almanya ya da Polonya, ister Hollanda ya da Danimarka veya Yunanistan olsun– sonuçta biz artık yüzdelere değil, promillerle hesaplanır olacağız.

Bu durum, Avrupa ulus devletlerinin uzun vadeli stratejik çıkarları için bütünleştirici bir birliğin gerekliliğini ortaya çıkarır. Avrupa'nın bütünleşmesine yönelik bu stratejik yönelim gitgide daha fazla önem kazanacaktır. [Avrupa] ulusları şimdye kadar büyük oranda bunun bilincinde değiller. Hükümetleri de onlara bu bilinci vermemektedir.

Lakin eğer Avrupa Birliği gelecek onyıllar içinde –sınırlı da olsa– bir birlikte davranma yeteneği geliştiremezse, Avrupa uygarlığının ve tek tek Avrupa devletlerinin kendilerinin neden oldukları bir marjinalleşme kaçınılmaz olacaktır. Böyle bir durumda Avrupa devletleri arasında rekabet ve prestij mü-

cadelelerinin tekrar canlanması beklenebilir. Böylesi bir durumda Almanya'nın birliğe entegre edilmesi pek mümkün olmayacaktır. Merkez ile çevre arasındaki eski oyunun tekrar etmesi iştenden bile değildir.

Dünya çapındaki aydınlanma, tekil bireylerin haklarının genişlemesi ve onurlarının korunması, hukuk devleti anayasası ve demokratikleşme süreçleri artık Avrupa'dan hiçbir etkin itki alamayacak hale gelir. Bu koşullar altında Avrupa topluluğu eski kıtamızın ulus devletleri için yaşamsal zorunluluk haline dönüşür. Bu zorunluluk Churchill ve de Gaulle'ün saiklerini aşan bir şeydir. Ama Monnet'nin ve Adenauer'ın saiklerinin de ötesindedir. O bugün Ernst Reuter'in, Fritz Erler'in Willy Brandt'ın ve aynı zamanda Helmut Kohl'ün saiklerini de kapsamı altına alır.

Eklıyorum: Burada söz konusu olan şey kuşkusuz hâlâ Almanya'nın dahil edilmesidir. Bu yüzden biz Almanlar Avrupa bütünleşmesi çerçevesinde kendi yükümlülüklerimiz ve kendi rolümüz konusunda net olmalıyız.

Almanya'nın sürekliliğe ve güvenilirliğe ihtiyacı var

2011 yılının sonunda Almanya'ya yakın ve daha uzak komşularımızın gözleriyle dışarıdan baktığımızda, son on yıldan beri Almanya'nın bir hoşnutsuzluk yarattığını görürüz – son zamanlarda da bir kaygı. Son yıllarda Alman politikasının sürekliliğine dair ciddi kuşkular ortaya çıktı. Alman politikasının güvenilirliğine olan inanç zedelendi.

Bu arada, bu kuşku ve kaygılar Alman politikacılarımızın ve hükümetlerimizin dış politikaya ilişkin hatalarından da ileri gelmektedirler. Öte yandan bu kuşku ve kaygılar birleşmiş Almanya Federal Cumhuriyeti'nin, dünya için beklenmedik olan, ekonomik gücünden de kaynaklanmaktadır. Bizim ekonomimiz –1970'lerden başlayarak, o zaman daha ikiye bölünmüş olarak– Avrupa'nın en büyüğü haline geldi. Ekonomimiz teknolojik, finans politik ve sosyal politik açıdan günümüzde dünyanın en iyi performansına sahip ekonomilerinden biridir. Ekonomik gücümüz ve on yıllardan beri görece uzun ömürlü sosyal barışımız gıptayla da karşılandı – özellikle işsizlik oranlarımızın ve borçlanma oranlarımızın da tamamıyla uluslararası normal düzeyde olduğundan dolayı.

Kuşkusuz yeterince farkında olmadığımız bir şey var: O da, ekonomimizin büyük oranda hem ortak Avrupa pazarıyla bütünleşmiş, hem de aynı zamanda büyük bir oranda küreselleşmiş ve böylelikle de dünya konjonktürüne bağımlı hale gelmiş olmasıdır. Bu yüzden önümüzdeki yılda Alman ihracatının hiç de öyle önemli oranda artmadığına tanık olacağız.

Ama aynı zamanda istenmeyen ciddi bir gelişme ortaya çıktı: ticari ve cari işlemler bilançolarımızdaki kalıcılaşan aşırı fazlalıklar. Bu fazlalıklar yıllardan beri yaklaşık olarak milli gelirimizin yüzde 5'ini oluşturuyor. Çin'deki [bilanço] fazlalıklarıyla benzer büyüklüktedirler. Bunun farkında değiliz, çünkü artık fazlalıklar DM [Alman Markı] fazlalıkları olarak değil, Avro olarak ifade ediliyor. İşte bu durumun kavranması siyasetçilerimiz için elzemdir.

Çünkü bizim bütün fazlalıklarımız, gerçekte diğerlerinin kayıplarıdır. Başkalarından alacaklarımız, onların borçlarıdır. Burada söz konusu olan şey, bizler tarafından bir zamanlar yasal bir ideal düzeyine çıkarılan "dış ekonomik denge"nin can sıkıcı bir ihlalidir. Bu ihlal partnerlerimizi rahatsız ediyor olmalı. Ve son zamanlarda yabancılardan, çoğunlukla da Amerikalılardan –ama şimdi artık birçok yönden gelen–, Almanya'nın Avrupa'da önder bir rol üstlenmesini isteyen çağrılar yükseldikçe, bütün bunlar komşularımızın daha da tedirgin olmasına yol açmakta ve kötü anıları canlandırmaktadır.

Bu ekonomik gelişme ve Avrupa Birliği organlarının eylem yeteneğinde ortaya çıkan eşzamanlı kriz, Almanya'ya yeniden merkezi bir rolü dayattı. Şansölye [Merkel] Fransız Devlet Başkanı [Sarkozy] ile birlikte bu rolü uysalca kabul etti. Ama birçok Avrupa başkentinde ve komşu ülkelerimizin medyasında Alman nüfuzu karşısında giderek artan bir endişe gözlenmektedir. Bu kez söz konusu olan şey askeri ve siyasi olarak aşırı güçlü bir merkezi güç değil, ama ekonomik olarak aşırı güçlü bir merkez!

Bu noktada Alman politikacılara, medyaya ve kamuoyumuza ciddi, dikkatle düşünülmüş bir uyarıda bulunmak gereklidir.

Biz Almanlar ekonomik gücümüze dayanarak Avrupa'da siyasal lider rolüne talip olmak ya da en azından Primus inter pares oynamak için kendimizi baştan çıkartırsak, komşularımızın artan bir çoğunluğu kendilerini etkin bir biçimde buna karşı savunacaklardır. Oldukça güçlü bir Avrupa merkezine

karşı çevrenin kaygısı çok hızlı bir şekilde geri dönebilir. Böylesi bir gelişmenin olası sonuçları AB'yi sakatlayabilir. Ve Almanya yalnızlığa terk edilebilir.

Çok büyük ve çok etkili bir Almanya Federal Cumhuriyeti'nin –kendimizi kendimizden korumak için de!– Avrupa bütünleşmesi içinde yer alması gereklidir. Bu yüzden Helmut Kohl'ün iktidar döneminden, 1992'den bu yana anayasanın 23. maddesi bizi "Avrupa Birliği'nin gelişmesine" katkıda bulunmakla yükümlü kılıyor. 23. madde bizi bu katılımın yanı sıra "yetki ikamesi ikesi"ne [Grundsatz der Subsidiarität] uymakla da yükümlü kılar. AB organlarının günümüzdeki eylem yeteneği krizi bu ilkelere hiçbir şey değıştirmez.

Jeopolitik merkezi konumumuz, buna ek olarak Avrupa tarihinde 20. yüzyılın ortalarına kadar ki uğursuz rolümüz ve bugünkü etkin gücümüz, bütün bunlar her Alman hükümetinden AB partnerlerimizin menfaatlerine karşı büyük ölçüde bir duyarlılığı gerektirir. Ve yardıma hazır olmamız vazgeçilmezdir.

Ayrıca biz Almanlar ülkemizin yeniden inşasındaki son altmış yıllık büyük başarıyı sadece yalnız başımıza ve sırf kendi gücümüzle gerçekleştirmiş değiliz. Aksine bu, Batılı galip devletlerin yardımı olmaksızın, Avrupa topluluğunda ve Atlantik İttifakı'nda yer almasaydık, komşularımızın yardımı olmasaydı, Doğu Avrupa'daki siyasi uyanış olmaksızın ve komünist diktatörlüğün sonu gelmeseydi mümkün olmayacaktı. Biz Almanların minnettar olmak için yeterince nedeni var. Ve bize gösterilen dayanışmaya layık olduğumuzu, aynı şekilde komşularımızla dayanışma içine girerek gösterebiliriz!

Buna karşılık, dünya politikasında kendi rolünü [arttırmaya] uğraşmak, dünya politikasında prestij kazanma çabası oldukça yararsız, hatta muhtemelen zararlıdır. Ne olursa olsun, Fransa ve Polonya'yla, Avrupa'daki bütün komşularımız ve partnerlerimizle yakın işbirliği vazgeçilmez bir şeydir.

Kanaatimce Almanya'nın asıl, stratejik-uzun erimli çıkarı, kendini tecrit etmemekte ve tecrit edilmesine izin vermemekte yatar. Batı içinde bir tecrit tehlikeli bir şey olurdu. Avrupa Birliği ve Avro Bölgesi içinde bir tecrit ise daha da tehlikeli olabilir. Benim için Almanya'nın bu çıkarı, açık bir biçimde bütün siyasi partilerin her tür taktiksel çıkarından daha yüksekte bir yerdedir.

Bu anlayışı kamuoyu karşısında sürekli olarak temsil etmek, Alman politikacılarının ve Alman medyasının olmazsa olmaz görevi ve borcudur.

Ama eğer biri çıkıp, bugün ve gelecekte Avrupa'da Almanca konuşulacağını ima ederse; eğer bir Alman dışişleri bakanı Trablus, Kahire ya da Kabil'de televizyonda boy göstermeyi, Lizbon, Madrid, Varşova ya da Prag'la, Dublin, Lahey, Kopenhag veya Helsinki'yle siyasi temaslardan daha önemli görürse; eğer bir diğeri Avrupa "[Para] Aktarım Birliği"nin ["Transfer-Union"] önünü almak zorunda olduğuna inanırsa – bütün bunlar zararlı böbürlenmeden başka bir şey değildir.

Gerçekten de Almanya uzun yıllar boyunca [AB içinde] net ödeyici olmuştur! Bunu yapabiliyorduk ve Adenauer zamanından beri bunu yaptık. Tabii ki Yunanistan, Portekiz ya da İrlanda hep net alıcı oldular.

Bu dayanışma, bugünkü Alman siyaset sınıfı için yeterince farkında oldukları bir şey olmayabilir. Ama şimdiye kadar bu gayet normaldi. Aynı şekilde normal olan –ve Lizbon'dan beri antlaşmada yerini alan– bir şey de yetki ikamesi ilkesidir: Bu ilkeye göre, bir devletin kendi başına yoluna koyamadığı ya da üstesinden gelemediği bir şeyi Avrupa Birliği üstlenmek zorundadır.

Konrad Adenauer Schuman-Plan'ından beri doğru bir siyasi içgüdüyle ve hem Kurt Schumacher'in hem de daha sonraları Ludwig Erhard'ın karşı koymalarına rağmen Fransız önerileriyle ilgilendi. Adenauer uzun vadeli stratejik Alman çıkarlarını –Almanya'nın süregiden bölünmesine rağmen!– doğru değerlendirdi. Bütün halefleri –Brandt da, Schmidt de, Kohl ve Schröder de Adenauer'ın bütünleşme politikasını devam ettirdiler.

Bütün gündelik siyasi, iç politika, dış politika taktiği Almanya'nın uzun vadeli stratejik çıkarını hiçbir zaman sorgulamadı. Bu yüzden bütün komşularımız ve partnerlerimiz onlarca yıl Almanya'nın Avrupa politikasının sürekliliğine güvendiler – ve hatta bütün hükümet değişimlerinden bağımsız olarak böyleydi bu. Bu süreklilik gelecekte de gereklidir.

AB'nin bugünkü durumu azim gerekiyor

Almanların konseptiyonel katkıları her zaman doğal bir şeydi. Bu gelecekte de böyle kalmalı. Ama elbette uzak bir geleceğe uzanmamalıyız. Antlaşma değişiklikleri esas olarak yirmi yıl önce Maastricht'te yaratılan olguları, ihmalleri ve hataları kısmen düzeltebilir. [Antlaşmalara ilişkin] ulusal onaylama süreçlerindeki zorluklar – ya da olumsuz sonuçlanan referandumlar– anımsandığında, mevcut Lizbon Antlaşması'nı değiştirme yönünde günümüzde yapılan öneriler, bana yakın bir gelecek için pek yararlı gibi gelmiyor,

Bu yüzden, Ekim sonundaki dikkate değer bir konuşmasında, bizden bugün ne yapılması gerektiği üzerine yoğunlaşmamızı talep eden İtalya Devlet Başkanı Napolitano'ya katılıyorum. Yürürlükteki AB antlaşmasının buna dair verdiği olanakları kullanıp tüketmek durumundayız – özellikle de bütçe kurallarının ve Avro para birimi bölgesinde ekonomi politikasının güçlendirilmesine dair olanakları.

Avrupa Birliği'nin Lizbon'da oluşturulan organlarının günümüzdeki eylem yeteneğine dair krizi yıllarca sürecek bir şey olmamalı! Avrupa Merkez Bankası istisna olmak kaydıyla, organların –Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi, Brüksel'deki Komisyon ve Bakanlar Konseyi– hepsi 2008 ağır bankalar krizinin aşılmasından bu yana ve özellikle bunun ardından gelen devlet borçları krizinden beri günümüz için etkili çok az destekte bulundular.

AB'nin yönetim krizinin aşılması için hazır bir reçete yoktur. Kısmen eşzamanlı, kısmen art arda birçok adıma ihtiyaç vardır. Sadece yargı gücü ve azim değil, ayrıca sabır da gerekir! Bu bağlamda Almanya'nın yapacağı konseptiyonel katkılar sloganlarla sınırlı olmamalıdır. Bunlar televizyon piyasasında değil, bunun yerine daha çok AB organlarının kurulları çerçevesinde özel olarak dile getirilmelidir. Bunu yaparken biz Almanlar ne ekonomik ve sosyal düzenimizi, ne federatif sistemimizi, ne de bütçe ve finansla dair anayasal düzenlemelerimizi Avrupalı partnerlerimize model ya da ölçüt olarak sunmamalıyız, daha çok birçok farklı olanaklar arasında yalnızca birkaç örnek olarak sunmalıyız.

Avrupa'ya gelecekteki etkileri açısından Almanya'nın bugün yaptığı ya da yapmadığı şeylerden dolayı hepimiz ortak bir sorumluluk taşımakta-

yız. Bunun için Avrupa aklına ihtiyacımız var. Ama sadece akla değil, aynı zamanda komşularımız ve partnerlerimizle duyguları paylaştığımız bir kalbe de ihtiyacımız var.

Jürgen Habermas'ın kısa bir süre önce söylediği önemli bir noktaya katılıyorum: "AB tarihinde ilk kez şu an fiili olarak demokrasinin tasfiyesine tanık oluyoruz!!" diyor Habermas. Gerçekten de, sadece – başkanı da dahil– Avrupa Konseyi değil, keza başkanı dahil olmak üzere Avrupa Komisyonu, buna ek olarak çeşitli bakanlık konseyleri ve bütün Brüksel bürokrasisi hep birlikte demokrasi ilkesini bir kenara ittiler! Avrupa Parlemantosunu için serbest seçimleri getirdiğimizde, parlamentonun kendine [politik] bir ağırlık sağlayacağını düşünerek bir yanılıya düştüm. Gerçekte parlamentonun krizin aşılmasında şimdiye kadar görülebilir bir etkisi olmadı, çünkü görüşmeleri ve kararları kamusal olarak etkisiz kaldı.

Bu yüzden Martin Schulz'a seslenmek istiyorum: Siz ve sizin hıristiyan-demokrat, sosyalist, liberal ve yeşillerden meslektaşlarınızla ortaklaşa, ama etkili bir biçimde artık sesinizi kamuya duyurmanızın zamanı geldi. Avrupa Parlemantosunun böylesi bir ayağa kalkışı için muhtemelen en uygun alan bankalar, borsalar ve finansman araçları üzerinde denetim alanıdır, ki bu 2008 yılındaki G20 [toplantısından] beri tümüyle yetersiz kalmıştır.

Gerçekten de ABD'deki ve Avrupa'daki birkaç bin finans taciri, bunlara ek olarak kredi derecelendirme kuruluşları Avrupa'da siyasi sorumluluk taşıyan hükümetleri rehin aldılar. Barack Obama'nın bunlara karşı çok fazla birşey yapacağını beklememek gerekir. Benzeri bir şey İngiliz hükümeti için de geçerlidir. Gerçekten de dünyadaki bütün hükümetler 2008/2009 yıllarında bankaları, garantilerle ve vergi ödeyenlerin paralarıyla kurtardılar. Ama daha 2010'dan başlayarak bu son derece akıllı, aynı zamanda psikoz eğilimli finans yöneticileri güruhu kâr ve ikramiyelere dair eski oyunlarına tekrardan devam ettiler. Oyuna katılmayanların zararına oynanan bir kumar oyunu – ki Marion Dönhoff ve ben bunu daha 1990'lı yıllarda çok tehlikeli bir şey olarak eleştirmiştik.

Eğer başka kimse hareket etmek istemezse, Avro para birimi üyeleri harekete geçmelidir. Bunun için yürürlükteki Lizbon AB-Antlaşması'nın 20. maddesi üzerinden gidilebilir. Orada tek tek ya da birçok AB-üyesinin "birbirleri arasında güçlü bir işbirliği

kurabilecekleri" açık bir biçimde göz önünde tutulmuştur. En azından ortak Avro para birimine katılan devletler, hep beraber Avro bölgesinde ortak finans pazarları için kapsamlı düzenlemeler uygulamaya koymalıdır. Normal ticari bankaların yatırım bankalarından ve gölge bankacılıktan ayrılmasından, gelecek tarihli menkul değerlerin açıktan satışının yasaklanmasına ve resmi borsa denetimince onaylanmamış türev ticaretinin yasaklanmasına kadar – ve şimdiye kadar denetim dışı olan derceleme kuruluşlarının Avro bölgesine yönelik işlemlerinin etkili bir biçimde sınırlandırmaya varan [düzenlemeler]. Hanımlar ve Beyler; sizleri daha fazla ayrıntılarla sıkmak istemiyorum.

Doğal olarak küreselleşen bankacılık lobisi bunlara karşı yeniden her yola başvuracaktır. O zaten bugüne kadar bütün geniş kapsamlı düzenlemeleri engelledi. Bankacılık lobisi, Avrupa hükümetlerini kendi tüccar güruhu aracılığıyla hep yeni bir "can simidi" bulmak zorunda bıraktı ve bu can simidini "manivela" aracılığıyla genişletilmesini sağladı. Artık buna karşı kendini savunma zamanı geldi. Eğer Avrupalılar finans piyasasının geniş kapsamlı bir düzenlenmesi için cesaret ve güç gösterirlerse, bu takdirde biz orta vadede bir istikrar bölgesi olabiliriz. Ama eğer bunda başarısız olursak, bundan sonra Avrupa'nın önemi gittikçe azalacaktır – ve dünya Washington ve Pekin arasındaki bir duumvirat [ikili otorite] yönüne ilerleyecektir.

Avro bölgesinin yakın geleceği için şimdiye kadar beyan edilen ve düşünülen bütün adımlar kuşkusuz kaçınılmazdır. Bunlara, kurtarma fonları, borçlanma üst sınırı ve kontrolü, ortak ekonomik ve mali politika, ilaveten her biri ulusal düzeyde vergi politikasına, harcamalara, sosyal politikaya ve emek piyasası politikalarına ilişkin bir dizi reformlar da aittir. Ama ortak bir borçlanma da ister istemez kaçınılmaz olacaktır. Biz Almanlar buna ulusal bir bencillikle karşı gelmemeliyiz.

Ancak hiçbir biçimde bütün Avrupa için aşırı bir deflasyon politikası propagandası da yapmamalıyız. Daha ziyade Jacques Delors şu talepte bulunurken haklıdır: Delors bütçelerin sağlanmasıyla birlikte büyümeyi teşvik eden projelerin başlatılması ve finanse edilmesi gerektiğini söyler. Büyüme olmadan, yeni iş alanları olmadan hiçbir devlet bütçesini sağlıklı bir hale getiremez. Her kim Avrupa'nın sadece bütçe kısıtlamalarıyla sağlıklı olacağına inanıyorsa, lütfen oturup Heinrich Brüning'in 1930/32 deflasyon politikasının felaket getiren etkisini ince-

lesin. Bu politika bir bunalıma ve katlanılmaz boyutlarda bir işsizliğe neden oldu ve böylelikle birinci Alman demokrasisinin yıkılmasına yol açtı.

dan güçlü ve özgüvenli bir biçimde çıkması için çalışalım ve mücadele edelim!

Arkadaşlarıma

Son olarak, sevgili arkadaşlarım! Aslında sosyal demokratlara uluslararası dayanışmaya dair o kadar çok da vaaz verilmemeli. Çünkü Alman sosyal demokratlar bir buçuk asırdır enternasyonalist fikir sahibidirler – liberal, muhafazakâr ve Alman-Ulusçu kuşaklara göre çok büyük oranda. Biz sosyal demokratlar aynı zamanda her insanın özgürlük ve onuru ilkelerine bağlı kaldık. Keza biz temsili, parlamenter demokrasiye de bağlı kaldık. Bugün bu temel değerler bize Avrupa'yla dayanışma yükümlülüğü veriyor.

Kuşkusuz 21. yüzyılda da Avrupa ulus devletlerden oluşacak, her biri kendine ait diliyle ve her biri kendine ait tarihiyle. Bu yüzden kesinlikle Avrupa'dan bir birleşik devlet oluşmayacak. Ama Avrupa Birliği de sırf bir devletler birliğine gerilemeyecek. Avrupa Birliği kendisini dinamik olarak geliştiren bir birlik olarak kalmalıdır. Bütün bir insanlık tarihinde böylesi bir örnek yoktur. Biz sosyal demokratlar bu birliğin adım adım gelişmesine katkıda bulunmalıyız.

İnsan ne kadar yaşlanırsa, düşünmesi de o kadar çok uzun zamana yayılır. Yaşlı bir adam olarak da hâlâ Godesberg Programı'nın üç temel değerine bağlıyım: Özgürlük, adalet, dayanışma. Bununla birlikte ayrıca adaletin bugün her şeyden önce çocuklar için, öğrenciler için ve toptan bütün gençler için fırsat eşitliğini de gerektirdiğini düşünüyorum.

Geriye 1945 yılına baktığımda ya da 1933 yılına geri bakabildiğim kadarıyla –o zaman daha yeni 14 yaşına girmiştim–, bana bugüne kadar ulaştığımız ilerleme neredeyse inanılmaz gibi görünüyor. Avrupalıların, 1948 Marshall-Planı'ndan, 1950 Schuman-Planı'ndan bu yana, Lech Walesa ve Solidarnosz sayesinde, Vaclav Havel ve Charta 77 sayesinde, 1989/91 büyük dönümünden beri Leipzig ve Doğu Berlin'deki o Almanlar sayesinde bugün ulaştıkları o ilerleme.

Bugün Avrupa'nın büyük bir bölümü insan haklarına ve barışa sahip iken, biz o vakit bunları ne 1918'de, ne 1933'te, ne de 1945'te tasavvur edebiliyorduk. Bu yüzden gelin, tarihsel olarak benzeri olmayan Avrupa Birliği'nin günümüzdeki zayıflığını-

Yazar Hakkında

Helmut Schmidt Eski Şansölye

Türkçeye Çeviren: **Muharrem Açıkgöz**

Künye

Friedrich-Ebert-Stiftung
Cihannüma Mahallesi Mehmet Ali Bey Sk. 12/D5
34353 Beşiktaş-Istanbul
Türkiye

Tel: +90 212 310 82 37
contact@festr.org
www.festr.org

Sorumlu : Michael Meier
© FES Türkiye, 2012